

СЕКЦІЯ 6. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-613-6-85>

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПОЗИЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ТА ІНОЗЕМНИХ СТАНДАРТІВ ТЕХНІКИ НОРМОПРОЄКТУВАННЯ В УКРАЇНІ ДЛЯ ЮРИДИКОТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАРАНТУВАННЯ ТА ЗАХИСТУ ЛЮДСЬКИХ ПРАВ

Возняк Ігор Зіновійович

*аспірант кафедри теорії та філософії права
Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

Від моменту відновлення незалежності й аж до 2023 року в Україні вимоги (правила) техніки нормопроекткування не були законодавчо закріплені, хоча дискусії про це тривали роками, а також на розгляді Верховної Ради України неодноразово перебували відповідні законопроекти. І лише 24 серпня 2023 року (у чому можна вбачати деякий символізм) було ухвалено Закон України «Про правотворчу діяльність» (далі – Закон) [9], який, *inter alia*, визначає вимоги (правила) техніки нормопроекткування. І хоча введення цього закону в дію відбудеться після припинення чи скасування воєнного стану, він уже чинний, а отже слугує орієнтиром для суб'єктів правотворчої діяльності. Очевидно, що недовгий період, що минув після його ухвалення, зумовлює потребу в його перегляді в академічному середовищі та напрацюванні пропозицій щодо покращення. Так, приміром, О. Кот і А. Колодій у своїй статті зазначали, що ця праця є першим кроком на шляху до широкого громадського та наукового осмислення цього закону, який, безперечно, визначатиме надалі правову політику держави у сфері правоутворення, правотворчості, законотворчості та нормотворчості [8, с. 56]. Наше дослідження пропонує здійснити таке осмислення через призму міжнародних та іноземних стандартів техніки нормопроекткування.

Про необхідність забезпечення високого рівня юридичної техніки загалом і техніки нормопроекткування зокрема свідчать висновки

міжнародних судових інституцій у сфері захисту людських прав. Так, як зазначає А. Бойко, за усталеною практикою ЄСПЛ поняття «передбачено законом» або «згідно із законом» у положеннях ЄКПЛ вимагають не лише того, щоб заходи компетентних органів держави мали правове підґрунтя в джерелах національного права, але й достатню якість норм права (тобто нормативно-правових приписів), що передбачає наявність у них гарантій проти свавілля, а також їхню відповідність принципу верховенства права [5, с. 8]. Для цього передусім потрібно запроваджувати та викладати нормативно-правові приписи таким чином, щоб вони були доступними відповідним особам, а їхнє формулювання було б настільки чітким, щоб відповідні особи могли передбачити в розумних межах у світлі особливостей конкретних обставин наслідки, котрі може потягти за собою та чи інша дія [5, с. 8]. І хоча ЄСПЛ досить часто використовує формулювання *quality of the law*, Суд не конкретизує повного змісту того, що він вкладає в це поняття, а натомість відсилає до доступності та зрозумілості закону.

У цьому контексті, для прикладу (оскільки подібні позиції можна віднайти в багатьох рішеннях ЄСПЛ), можемо згадати рішення у справі «Реквенї проти Угорщини» (*Rekvényi v. Hungary*) [4] та «Фернандес Мартінес проти Іспанії» (*Fernández Martínez v. Spain*) [2]. У п. 34 рішення у справі «Реквенї проти Угорщини» Суд зазначає, що закон має бути сформульований з достатньою точністю, щоб особа могла регулювати свою поведінку: вона повинна бути спроможна (за потреби після юридичної консультації) передбачити до розумного за відповідних обставин ступеня наслідки, які може спричинити певна дія [4]. Ці наслідки не обов'язково мають бути передбачуваними з абсолютною впевненістю: досвід показує, що це неможливо [4]. Закон повинен бути здатним йти в ногу зі зміною обставин, відповідно, багато законів неминуче сформульовані з використанням термінів, які більшою чи меншою мірою є розпливчастими, а тлумачення та застосування яких є питаннями практики [4]. Рівень точності значною мірою залежить від змісту відповідного акта, сфери, яку він охоплює, а також кількості та статусу тих, кому він адресований [4]. А у п. 117 рішення «Фернандес Мартінес проти Іспанії» зазначено, що національне законодавство має бути достатньо передбачуваним у плані використаної лексики, щоб давати особам належне уявлення про ті обставини й умови, за яких органи влади мають право вдаватися до заходів, що впливають на їхні права за Конвенцією [2]. Вважаємо, що ці позиції ЄСПЛ повинні лежати в основі сучасної української нормопроектувальної діяльності, а тому їх можна використати для формулювання принципів техніки нормопроекування, які взагалі відсутні в Законі України.

Міжнародні стандарти нормопроекткування рідко мають зовнішній вигляд у формі якогось нормативного документа, проте деякі акти наявні в правовій системі ЄС: Резолюція про якість нормопроекткування законодавства Спільноти від 8 червня 1993 року (далі – Резолюція) [1] і Міжінституційна угода про спільні інструкції щодо якості проектування законодавства Спільноти від 22 грудня 1998 року (далі – Угода) [3], а також деякі інші. Ці акти хоча й не є юридично обов'язковими, однак вони слугують орієнтирами для європейських нормопроектувальників під час роботи над текстами нормативно-правових актів ЄС. Відповідно, зіставлення їхніх вимог (правил) з приписами Закону дозволяє виявити ті прогалини в регулюванні техніки нормопроекткування, які варто було б заповнити заради регулятивно-методологічного вдосконалення нормопроекткування в Україні.

Порівняльне дослідження техніки нормопроекткування України (на матеріалі приписів Закону) та ЄС (на матеріалі вимог Резолюції й Угоди) дозволяє виявити певні прогалини в нашій національній юридичній техніці [7, с. 18]. Вбачаємо потребу в удосконаленні найперше таких засобів і прийомів техніки нормопроекткування:

1) рекомендувати утримуватися від політичних і декларативних приписів у нормативних частинах нормативно-правових актів;

2) удосконалити практику використання преамбул в українському національному законодавстві за зразком їхнього використання в актах ЄС;

3) рекомендувати уникати регулятивних приписів у дефініціях, зокрема вимог, умов, критеріїв, прикладів, пояснень;

4) запровадити правила щодо використання відсильних і бланкетних приписів, зокрема на положення міжнародно-правових документів, актів ЄС, національних і міжнародних стандартів;

5) запровадити правила щодо використання скорочень і абревіатур;

6) запровадити вимогу викладати важливі (суттєві) зміни правового регулювання окремим актом, а не вміщувати їх у розлогі акти;

7) запровадити правила оновлення законів і кодифікації;

8) рекомендувати вносити зміни не шляхом заміни окремих слів, а заміни речень [7, с. 18].

Іноземні стандарти техніки нормопроекткування варто шукати в техніці нормопроекткування інших держав-членів ЄС, що зумовлено євроінтеграцією України та входженням нашої держави в спільний правовий простір ЄС. Так, приміром, Польща має досить детальні вимоги (правила) техніки нормопроекткування [6]. Особливо актуальним для України є вивчення досвіду роботи польських інституцій, які забезпечують науково-експертну оцінку законопроектів, і вплив вступу Польщі до ЄС на її техніку нормопроекткування, зокрема в аспекті

відсилання до *acquis communautaire* і ухвалення національного законодавства на виконання зобов'язань у рамках членства в ЄС.

Тож, як бачимо, українська техніка нормопроектування, вимоги (правила) якої визначено в Законі, потребує перегляду через призму міжнародних та іноземних стандартів та запозичення потенційно корисних вимог (правил) і досвіду.

На завершення додамо, що в Рішенні Конституційного Суду України від 23 січня 2020 року № 1-р/2020 (абз. 5 пп. 3.2) вказано, що юридичну визначеність слід розуміти через такі її складові елементи: чіткість, зрозумілість, однозначність норм права; право особи у своїх діях розраховувати на розумну та передбачувану стабільність наявного законодавства та можливість передбачати наслідки застосування норм права (легітимні очікування) [10]. Належний розвиток техніки нормопроектування та, що важливіше, неухильне дотримання її вимог (правил) можуть значно сприяти реалізації принципу юридичної визначеності та, як наслідок, гарантування і захисту людських прав в Україні. Тож вбачаю значний потенціал у розвитку досліджень у сфері української техніки нормопроектування – і не лише законодавчої, але й підзаконної.

Література:

1. Council Resolution of 8 June 1993 on the quality of drafting of Community legislation. *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31993Y0617%2801%29> (дата доступу: 31.03.2026).

2. Fernández Martínez v. Spain (application no. 56030/07): Judgment of 12 June 2014. *HUDOC*. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-145068%22%7D> (date of access: 03.05.2026).

3. Interinstitutional Agreement of 22 December 1998 on common guidelines for the quality of drafting of Community legislation. *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A31999Y0317%2801%29> (дата доступу: 31.03.2026).

4. Rekvényi v. Hungary (application no. 25390/94): Judgment of 20 May 1999. *HUDOC*. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%7B%22itemid%22%3A%22001-58262%22%7D> (date of access: 03.05.2026).

5. Бойко А. В. Якість правового регулювання відповідно до правових позицій Європейського суду з прав людини. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія : Юридичні науки*. 2019. Т. 30 (69), № 3. С. 7–12. DOI: <https://doi.org/10.32838/1606-3716/2019.3/02>.

6. Возняк І. З. Features of Legislative Technique in Poland. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2025. Вип. 80. С. 15–25. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vla.2025.80.015>.

7. Возняк І. З. Порівняльна характеристика техніки нормопроекування України та ЄС: доповідь на науковому семінарі. *Юридичний факультет ЛНУ ім. І. Франка*. 26.02.2026 р. URL: https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2026/02/Dopovid_Vozniak.pdf (дата доступу: 30.03.2026).

8. Кот О. О., Колодій А. М. Закон України «Про правотворчу діяльність» як нормативна основа правоутворення, правотворчості, законотворчості та нормотворчості в Україні. *Вісник Національної академії наук України*. 2024. № 8. С. 51–57. DOI: <https://doi.org/10.15407/visn2024.08.051>.

9. Про правотворчу діяльність: закон України № 3354-IX від 24 серпня 2023 року (у редакції від 19.04.2025 р.). *Верховна Рада України: законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20> (дата доступу: 30.04.2026).

10. Рішення Конституційного Суду України від 23.01.2020 р. № 1-р/2020. *Верховна Рада України: законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-20> (дата доступу: 03.05.2026).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-613-6-86>

ПРИНЦИПИ ЗАХИСТУ ЦИФРОВИХ ПРАВ В УМОВАХ АЛГОРИТМІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Лабик Анастасія Русланівна

аспірант 1-го року навчання,

асистент кафедри Міжнародного права

та порівняльного правознавства

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

м. Чернівці, Україна

Із набуттям чинності Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом наша держава взяла на себе низку зобов'язань щодо поглиблення зв'язків зі Співтовариством у різних сферах, зокрема в галузі свободи, безпеки та правосуддя, що здійснюється з метою утвердження принципів верховенства права, поваги до прав людини, спільних демократичних цінностей, які становлять основу всієї правової системи ЄС (п. «е» ч. 2 ст. 1) [1]. Очевидно, гармонізація українського законодавства із європейськими стандартами є дуже